

DiSKAR

İŞSİZLİK VE İSTİHDAM RAPORU

İŞSİZLİKTE TIRMANIŞ SÜRÜYOR:

**BİR YILDA
1 MİLYON 188 BİN YENİ İŞSİZ,
784 BİN İSTİHDAM KAYBI**

**İŞKUR'A KAYITLI İŞSİZ SAYISI
TÜİK'İN İŞSİZ SAYISINI GEÇTİ!**

Temmuz 2019

DİSKAR İŞSİZLİK VE İSTİHDAM RAPORU

Temmuz 2019

Bu araştırma **Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Dairesi (DİSK-AR)** tarafından hazırlanmış ve 16 Temmuz 2019 tarihinde kamuoyuna sunulmuştur. Araştırma DİSK-AR kaynak gösterilerek kullanılabilir.

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Adres: Dikilitaş Mahallesi Eren Sokak No: 4 Beşiktaş, İstanbul

Tel: (0212) 291 00 05 – 291 00 06 – 258 19 66 – 258 19 67

Faks: (0212) 240 42 09 ve (0212) 296 91 24

GSM: (0533) 276 47 23

web: www.disk.org.tr

e-posta: diskar@disk.org.tr

Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram): @diskinsesi @disk_arastirma

ÖZETLE İŞSİZLİK VE İSTİHDAM

- ✓ EKONOMİK KRİZ SÜRÜYOR: İŞSİZLİK ARTIYOR, İSTİHDAM AZALIYOR
- ✓ İŞSİZ SAYISI (MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ) 4 MİLYON 487 BİN
- ✓ MEVSİM ETKİLERİNDEN ARINDIRILMIŞ İŞSİZLİK ARTMAYA DEVAM EDİYOR: YÜZDE 13,8
- ✓ GENİŞ TANIMLI İŞSİZ SAYISI 6 MİLYON 963 BİN
- ✓ GENİŞ TANIMLI İŞSİZLİK YÜZDE 20,1
- ✓ İSTİHDAM (MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ) BİR YILDA 784 BİN AZALDI
- ✓ İSTİHDAM AĞUSTOS 2018-NİSAN 2019 ARASINDA 1 MİLYON 119 BİN AZALDI
- ✓ GENÇ İŞSİZLİĞİ (MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ) 6,9 PUAN ARTARAK YÜZDE 25,5'E YÜKSELDİ
- ✓ TARIM DIŞI İŞSİZLİK (MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ) YÜZDE 16

İŞSİZLİK ARTIYOR, İSTİHDAM AZALIYOR

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Dairesi (DİSK-AR) Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 16 Temmuz 2019 günü açıkladığı Nisan 2019 dönemi Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçları ile İŞKUR Haziran 2019 verilerini değerlendirdi.

Nisan 2018'de 3 milyon 86 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış dar tanımlı işsiz sayısı** Nisan 2019'da 1 milyon 116 bin artarak **4 milyon 202 bine** yükseldi. **Mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlik oranı** bir önceki yıla göre 3,4 puan artarak yüzde 13 olarak gerçekleşti.

Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik hem aylık hem yıllık olarak tırmanmaya devam ediyor. Nisan 2018'de yüzde 10,3 olan **mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı**, Nisan 2019'da yüzde 13,8'e yükseldi. Bu oran Mart 2019'da yüzde 13,7 idi. Mevsim etkisinden arındırılmış işsiz sayısı geçen yılın aynı ayına göre 1 milyon 188 bin artışla 3 milyon 299 binden **4 milyon 487 bine** yükseldi. Dolayısıyla tarım, turizm ve inşaat gibi sektörlerin mevsim etkileri hariç tutulduğunda işsizliğin hem oransal hem de sayısal olarak tırmanmaya devam ettiği görülüyor. Nisan 2019'da **mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlikte** Mart 2019'a göre kısmi bir gerileme görünse de mevsim etkisinden arındırılmış işsizlikteki artış düzenli olarak devam ediyor.

Tarım dışı işsizlikte de tırmanış devam diyor. Ücretsiz aile işçilerinin yoğun olduğu tarım sektörü hariç tutulduğunda işsizlikte sert bir artış gözleniyor. Nisan 2018'de yüzde 12,2 olan mevsim etkisinden arındırılmış tarım dışı işsizlik Nisan 2019'da yüzde 16'ya yükseldi.

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı** Nisan 2018'de 5 milyon 872 bin iken Nisan 2019'da 1 milyon 91 bin artışla **6 milyon 963 bin** oldu. Geniş tanımlı işsizlik oranı Nisan 2019'da **yüzde 20,1** olarak hesaplandı.

Ağustos ayından itibaren işsizliğin düzenli yükselişi en çok gençleri ve genç kadınları etkiledi. Mevsim etkisinden arındırılmış genç işsizliği Nisan 2018'e göre 6,9 puan artarak yüzde 18,6'dan yüzde 25,5'e yükseldi. Böylece **her dört gençten biri işsizdir**.

Ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin sayısı **2 milyon 720 bin** olarak tespit edildi.

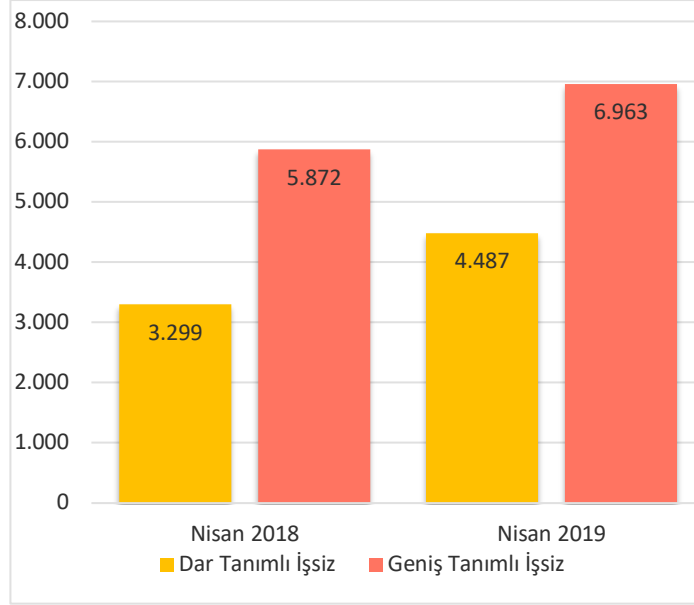
Nisan 2018'de yüzde 12,3 olan kadın işsizliği 2,9 puan artarak Nisan 2019'da yüzde 15,2 seviyesine yükseldi. Tarım dışı kadın işsizliği ise yüzde 18,9'a tırmandı.

Ekonomik kriz ve sanayi üretimi ile büyümedeki daralmaya paralel olarak **istihdamda** daralma devam ediyor. Dolayısıyla sadece işsizlik artmıyor istihdamda da büyük bir daralma yaşanıyor. Nisan 2018'de 28 milyon 824 bin olan bin olan mevsim etsisinden arındırılmış **istihdam 784 bin kişi azalarak** Nisan 2019'da 28 milyon 40 bine geriledi.

İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı Haziran 2019'da 4 milyon 417 bin olarak açıklandı. Böylece kayıtlı işsiz sayısı TÜİK tarafından açıklanan ankete dayalı işsiz sayısının üstüne çıkmış oldu.

DAR TANIMLI İŞSİZ SAYISI 4 MİLYON 487 BİN

Grafik 1: İşsiz Sayıları (Nisan 2018-Nisan 2019) (Bin)

Nisan 2018’de 3 milyon 299 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsiz sayısı** Nisan 2019’da 1 milyon 188 bin artarak **4 milyon 487 bine** yükseldi. Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı bir önceki yıla göre 3,5 puan artarak yüzde 13,8 olarak gerçekleşti (Grafik 1).

Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik hem aylık hem yıllık olarak tırmanmaya devam ediyor.

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Nisan 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır

Dar Tanımlı İşsizlik

TÜİK referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki kişileri işsiz olarak tanımlamaktadır. 2014 yılı öncesinde iş arama kriterinde referans dönemi olarak “son 4 hafta” yerine “son 3 ay” kullanılmaktaydı. Dar tanımlı işsizlik oranı işsizlerin işgücüne oranı olarak hesaplanır.

GENİŞ TANIMLI İŞSİZ 6 MİLYON 963 BİN

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı** Nisan 2018’den Nisan 2019’a 5 milyon 872 binden **6 milyon 963 bine** yükseldi. Geniş tanımlı işsizlik oranı ise yüzde 20,1 olarak hesaplandı. Nisan 2018’e göre geniş tanımlı işsiz sayısı 1 milyon 91 bin arttı (Tablo 1).

Tablo 1: Geniş Tanımlı İşsizlik (Nisan 2018-Nisan 2019) (Bin)

İşsiz Türü	Nisan 2018	Nisan 2019	Fark
1) Dar tanımlı işsizler	3.286	4.202	916
2) Ümitsiz işsizler	538	553	15
3) İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar	1.500	1.732	232
4) Zamana bağlı eksik istihdam	404	374	- 30
5) Mevsimlik çalışanlar	144	102	- 42
Toplam	5.872	6.963	1.091

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Nisan 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Geniş Tanımlı İşsizlik: Metodolojik Açıklama

Dar tanımlı (standart) işsizlik oranı işgücü piyasalarındaki durumu bütün boyutlarıyla ortaya koyamıyor. Dar tanımlı/standart işsizlik hesaplarının taşıdığı kısıtlar ve sorunlar nedeniyle, işsizliğin gerçek boyutlarının anlaşılması için alternatif işsizlik hesaplamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Alternatif işsizlik hesaplamaları konusunda en detaylı yöntemi Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) önermektedir. ILO geniş tanımlı işsizliği emeğin eksik kullanımı (labour underutiliation) olarak adlandırmakta ve standart işsizlik oranları yanında ülkeler için alternatif/geniş tanımlı işsizlik oranlarını da hesaplamaktadır. ILO geniş tanımlı işsizlik kapsamında zamana bağlı eksik istihdam edilenleri (kısa zamanlı çalışanları, mevsimlik çalışanları), standart işsizleri ve potansiyel işgücünü (halen çalışmayıp iş bulursa çalışmak isteyenleri) dahil etmektedir.

AB İstatistik Bürosu Eurostat da alternatif işsizlik oranlarına ilişkin düzenli veriler yayınlamaktadır. Eurostat kısmi zamanlı çalışanların eksik istihdamı, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve iş arayıp hemen çalışmaya hazır olamayanlar başlıkları altında alternatif işsizlik hesaplamasına dahil etmektedir.

ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu geniş tanımlı işsizliği, "emeğin eksik kullanımının alternatif hesaplanması" (alternative measures of labor underutilization) başlığı altında resmi işsizlik oranı ile birlikte düzenli olarak hesaplayıp yayınlamaktadır. Örneğin Büro Ocak 2019'da ABD'de resmi işsizlik oranını 4,4 olarak hesaplarken, geniş tanımlı işsizliği 8,8 olarak hesaplamıştır.

TÜİK geniş tanımlı işsizlik verilerini açıklamasa da çeşitli kurum ve kişiler geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. TİSK bir süre genişletilmiş işsizlik oranlarını hesaplayıp açıkladı ancak daha sonra bu hesaplamadan vazgeçti. TÜSİAD işgücü piyasalarına ilişkin çeşitli çalışmalarında alternatif işsizlik hesaplamalarına yer verdi. DİSK-AR da uzun yıllardır geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. Alternatif işsizlik hesaplamaları ayrı bir saha çalışmasına değil TÜİK tarafından açıklanan verilerde yer alan ham verilerin yeniden hesaplanmasıyla bulunuyor.

DİSK-AR'ın kullandığı geniş tanımlı işsizlik hesaplaması beş unsurdan oluşuyor: 1) dar tanımlı (standart) işsizler, 2) iş bulma ümidini kaybeden işsizler, 3) iş aramayan ancak çalışmaya hazır olan işsizler, 4) mevsimlik çalışanlar, 5) zamana bağlı eksik çalışanlar. Bu beş unsur TÜİK verilerinde ham olarak bulunmaktadır.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

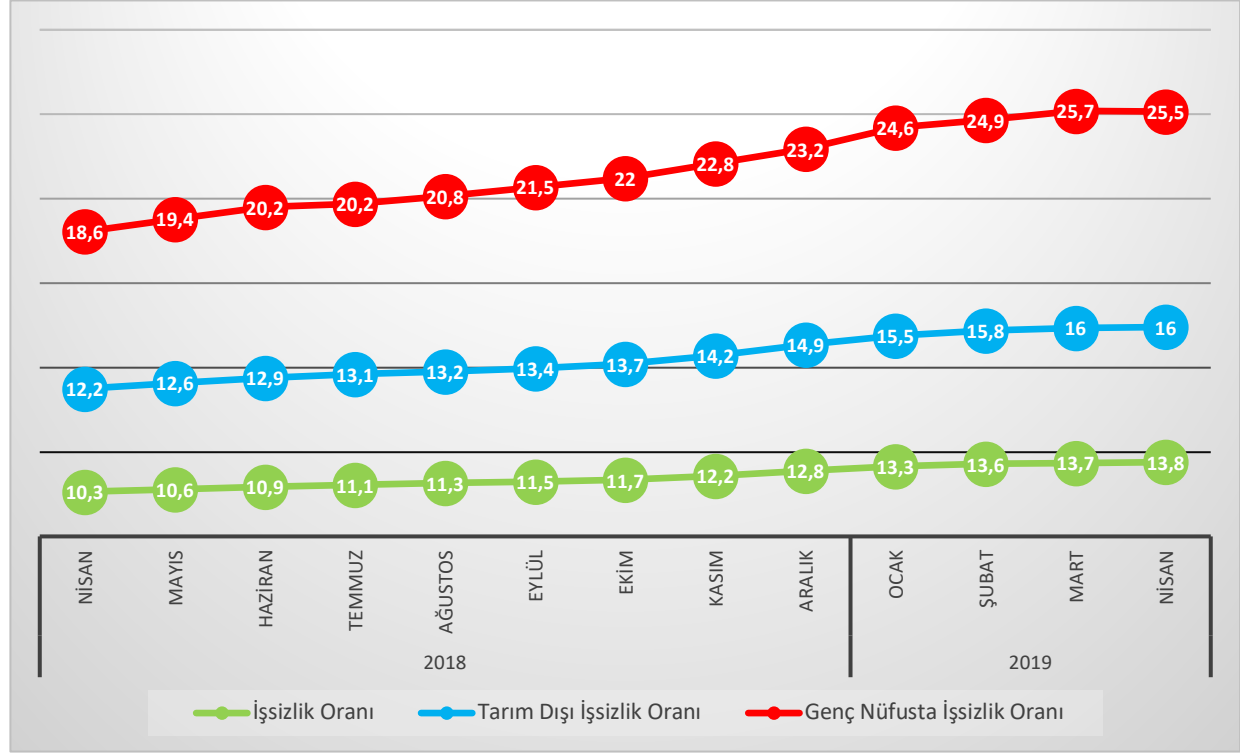
İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle bir iş aramayan, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir. İki alt başlıkta ele alınmaktadır:

İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ İŞSİZLİK ARTIYOR

Grafik 2: Mevsim Etkilerinden Arındırılmış İşsizlik Oranları (Nisan 2018-Nisan 2019) (%)

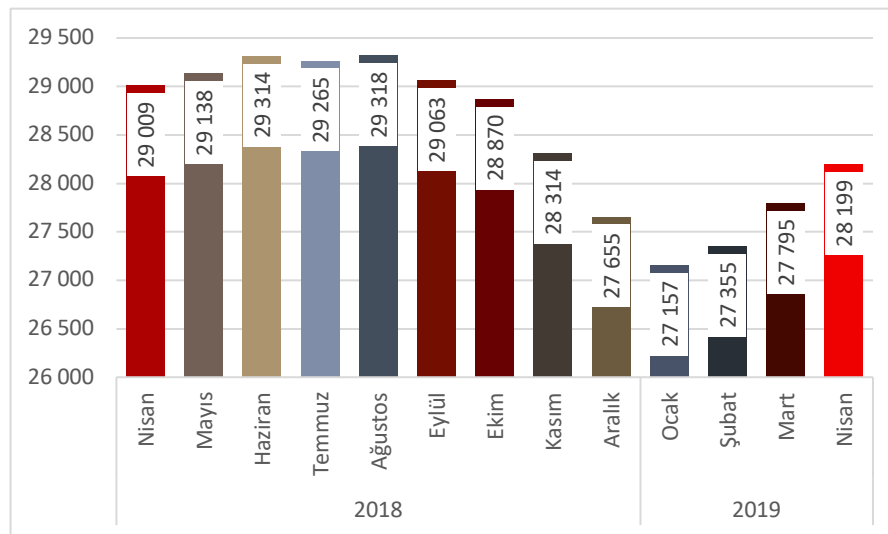

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Nisan 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik hem aylık hem yıllık olarak tırmanmaya devam ediyor. Nisan 2018’de yüzde 10,3 olan mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı, Nisan 2019’da yüzde 13,8’e yükseldi. Bu oran Mart 2019’da yüzde 13,7 idi. Mevsim etkisinden arındırılmış işsiz sayısı geçen yılın aynı ayına göre 1 milyon 188 bin artışla 3 milyon 299 binden 4 milyon 487 bine yükseldi. Mevsim etkisinden arındırılmış tarım dışı işsizlik bir yılda yüzde 12,2’den yüzde 16’ya yükselirken, mevsim etkisinden arındırılmış genç işsizliği de bir yılda yüzde 18,6’dan yüzde 25,5’e yükseldi (Grafik 2).

İSTİHDAMDA BÜYÜK DARALMA

Grafik 3: İstihdam Edilenler (Nisan 2018-Nisan 2019) (Bin)

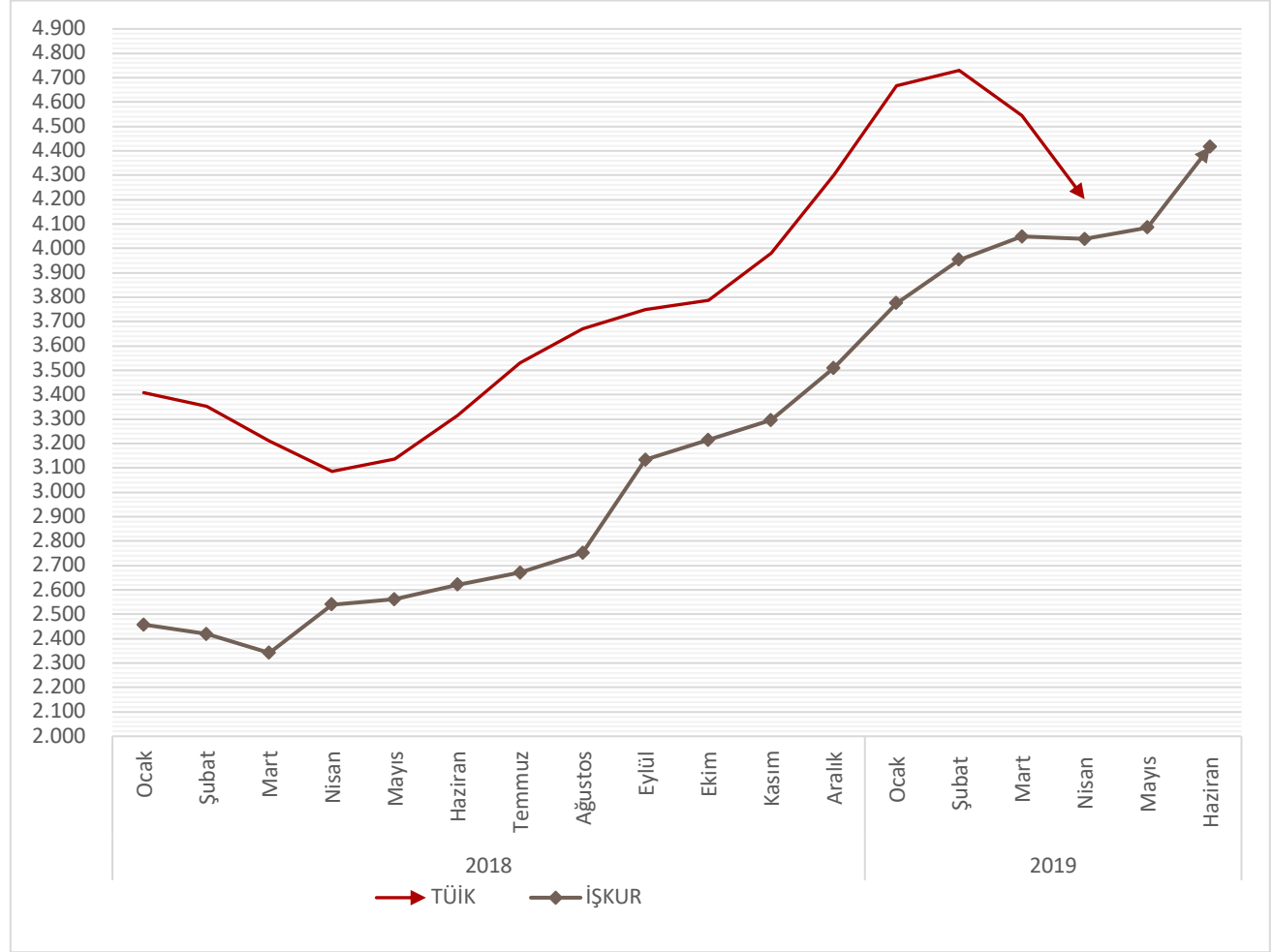

Nisan 2018’de 29 milyon 9 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış** istihdam 810 bin kişi azalarak Nisan 2019’da 28 milyon 199 bine geriledi. Krizin başladığı Ağustos 2018 ile Nisan 2019 arasında istihdamdaki kayıp ise 1 milyon 119 bin olarak gerçekleşti (Grafik 3). Diğer bir ifadeyle kriz döneminde 1 milyon 119 bin kişi istihdam dışında kaldı veya işini kaybetti.

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Nisan 2018-2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

KAYITLI İŞSİZ SAYISI ANKETE DAYALI İŞSİZ SAYISINI GEÇTİ

Grafik 4: Kayıtlı İşsiz Sayısı-Ankete Dayalı İşsiz Sayısı (Ocak 2018-Haziran 2019) (Bin)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Nisan 2019, İŞKUR Haziran 2019 verileri. DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Bilindiği gibi TÜİK yanında İŞKUR da işsizlik verileri açıklamaktadır. TÜİK ankete dayalı işsizlik verisi açıklarken İŞKUR kayıtlı işsiz sayılarını açıklamaktadır. TÜİK ve İŞKUR metodolojileri arasında fark olsa da iki veri birbirini tamamlayıcı bir işlev görmektedir. TÜİK son dört hafta içinde iş arayan ve çalışmaya hazır işsizleri tespit ederken, İŞKUR ise iş arayan kayıtlı işsizleri açıklamaktadır. İŞKUR verileri daha erken açıklanmakta bu nedenle de öncü gösterge niteliği taşımaktadır.

Bugüne kadar kayıtlı işsiz sayısı TÜİK tarafından açıklanan ankete dayalı işsiz sayısının altında iken son aylarda bu eğilim tersine döndü ve kayıtlı işsiz sayısı ilk kez TÜİK tarafından açıklanan işsiz sayısını geçti. TÜİK tarafından açıklanan Nisan 2019 dar tanımlı mevsim etkilerinden arındırılmamış işsiz sayısı 4 milyon 202 bin iken, İŞKUR Haziran 2019'da kayıtlı işsiz sayısını 4 milyon 417 bin olarak açıkladı. Böylece kayıtlı işsiz sayısı ankete dayalı işsiz sayısını geçmiş oldu. Bu tablo TÜİK tarafından kullanılan metodolojinin işsizliği tam olarak ortaya koymaktan uzak olduğunu göstermektedir (Grafik 4).

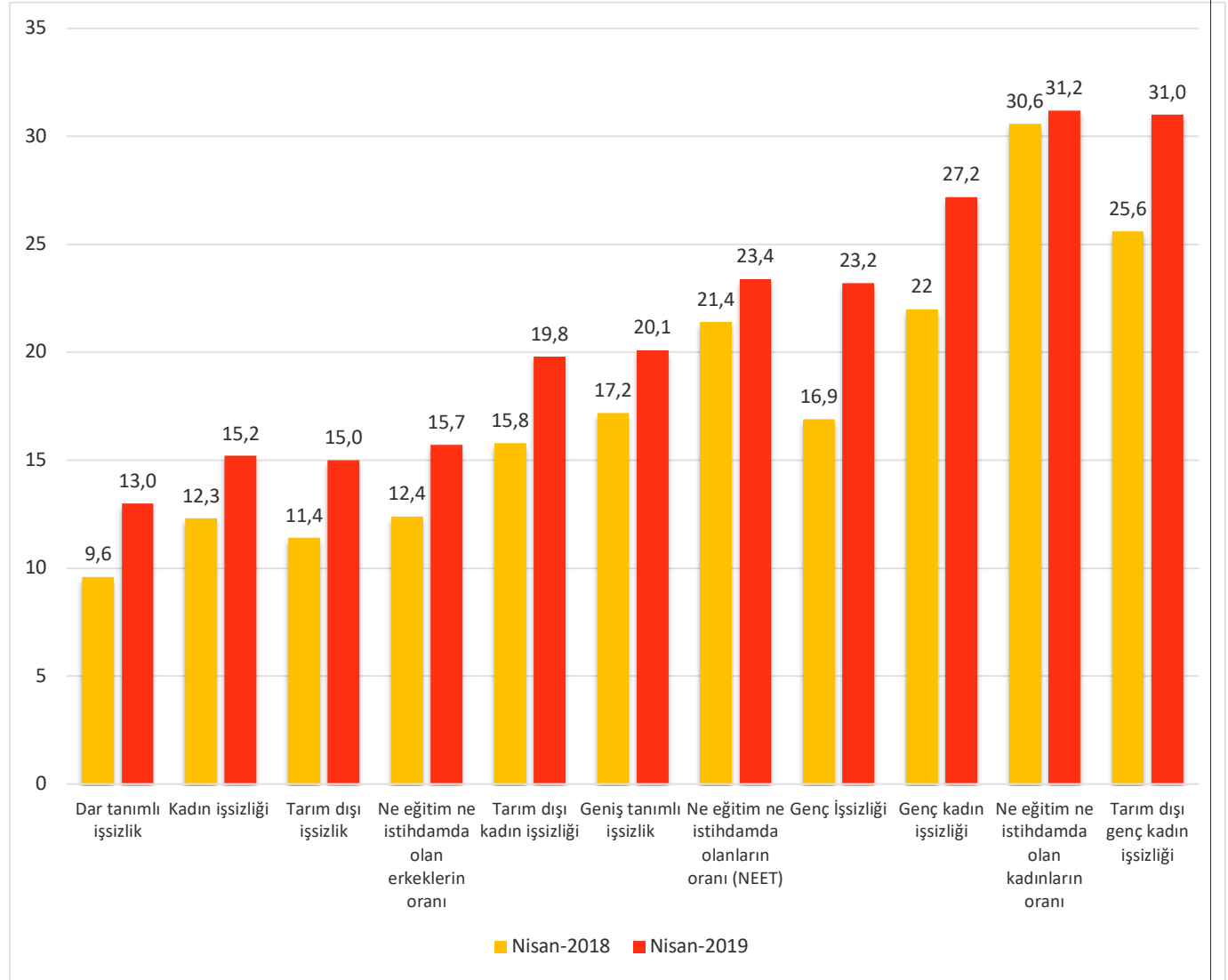
Kayıtlı işsiz sayısının ankete dayalı işsiz sayısını aşması üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur. İŞKUR'a kayıtlı iş arayan işsizlerin bir bölümü TÜİK tarafından işsiz olarak saptanmamaktadır. Bu durum DİSK-AR tarafından yapılan geniş tanımlı işsizlik hesaplamasının önemini ortaya koymaktadır. (Önceki sayfalarda yer alan metodolojik açıklamalara bakılabilir).

BÜTÜN İŞSİZLİK TÜRLERİNDE TIRMANIŞ VAR

Bir önceki yıla göre bütün işsizlik türlerinde sıçrama yaşanmaya devam ediyor. Nisan 2019'da Nisan 2018'e göre en fazla artış yine genç işsizliği ve genç kadın işsizliğinde görülüyor. Genç ve kadın işsizliği hem düzey hem de artış hızı olarak ilk sıralarda yer alıyor.

Mevsim etkisinden arındırılmamış genç işsizliği 6,3 puan artarak yüzde 16,9'dan yüzde 23,2'ye yükseldi. **Mevsim etkisinden arındırılmamış** kadın işsizliği yüzde 12,3'ten yüzde 15,2'ye yükselirken, genç kadın işsizliği yüzde 22'den yüzde 27,2'ye yükseldi. **Tarım dışı genç kadın işsizliği ise en yüksek işsizlik türü oldu.** Nisan 2018'de yüzde 25,6 olan tarım dışı genç kadın işsizliği Nisan 2019'da yüzde 31 olarak gerçekleşti. Ne eğitimde ne istihdamda olanların (NEET) oranı ise geçen yılın aynı dönemine göre 2 puan artarak yüzde 23,4 olarak gerçekleşti. NEET'de kadınların oranı yüksekliğini koruyor (Grafik 5). Ne istihdam ne istihdamda olan gençlerin sayısı 2 milyon 727 bin olarak gerçekleşti.

Grafik 5: İşsizlik Türleri (Nisan 2018-Nisan 2019) (%)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Nisan 2018 ve Nisan 2019, DİSK-AR (NEET: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar)

İŞSİZLİKLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

- “Herkesin çalışması için, herkesin daha az çalışması” ilkesi doğrultusunda haftalık çalışma süresi gelir kaybı olmaksızın 37,5 saate, fazla mesailer için uygulanan yıllık 270 saat sınırı, 90 saate düşürülmelidir.
- İstihdam artışlarında kamunun payı dikkate değerdir. Kamu istihdamının artırılması, kamuda eğreti ve güvencesiz çalışma biçimleri yerine, kadrolu ve güvenceli istihdam artışının sağlanması yaşamsal önemdedir. Kamu girişimciliği ve hizmetleri istihdam yaratacak şekilde yeniden ele alınmalı ve kamuda personel açığı derhal kapatılmalıdır.
- İş başında eğitim adı altında çırak, stajyer, kursiyerlerin ve bursiyerlerin ucuz işgücü deposu olarak kullanılması uygulamasına son verilmelidir.
- Uluslararası çalışma normları doğrultusunda herkese en az bir ay ücretli yıllık izin hakkı tanınmalıdır.
- Güvencesiz çalışma biçimlerine son verilmeli, tüm taşeron işçilere kadro verilmelidir. Kamu taşeron işçileri kamu işçisi olarak kadroya alınmalıdır.
- Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) “insana yaraşır iş” yaklaşımı temelinde herkese güvenceli ve nitelikli işler sağlanmalıdır.
- Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı, sendikal barajlar kaldırılmalı, herkesin sendika hakkını özgürce kullanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Toplum yararına çalışma programları kapsamında çalıştırılanlar daimî işçi statüsüne geçirilmelidir.
- İşsizlik Sigortası Fonunun amaç dışı kullanımına son verilmelidir.
- İşsizlik sigortasından yararlanma koşulları iyileştirilmelidir. Son üç yılda 600 gün çalışma koşulu kriz döneminde 180 güne indirilmelidir.
- Kadın istihdamının artırılması ve işsizliğinin azaltılması için işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli, ev içi bakım hizmetleri devletin gereken nitelikli, yaygın ve ücretsiz bakım hizmetlerini sağlaması ile kadının üzerinden alınmalıdır.